

היום נלמד בעזרת ה':

גיטין דף ח

(בעמוד הקודם)

עציץ נקוב: ירקות הגדלים בעציץ נקוב המונח על גבי עמודים - האם חייבים במעשרות ושביעית? הדבר תלוי במחלוקת רבי יהודה ורבנן הנ"ל - לגבי ירקות שצמחו בספינה השטה בנהר שבארץ ישראל והספינה אינה גוששת. שלדעת רבנן חייבים במעשרות כי האויר שבין העפר שבספינה לקרקע הנהר אינו מפסיק בין העפר לקרקע ונחשב הדבר שהירקות צומחים בקרקע הארץ. וממילא גם בעציץ נקוב העומד באויר, האויר אינו הפסק בין העציץ לקרקע. ואילו לדעת רבי יהודה שהאויר שבמים חוצץ בין הספינה לקרקע, גם בעציץ נקוב האויר חוצץ, ומה שגדל בו פטור ממעשרות.

דחיה: אמר רבא: יתכן לומר שדוקא בספינה סובר רבי יהודה שהיא לא נחשבת כמחוברת לקרקע משום שהיא כל הזמן זזה ואינה עומדת במקום אחד, אבל בעציץ הוא מודה שנחשב כמחובר לקרקע.

אי נמי: ועוד, יתכן לומר שדוקא בספינה סוברים רבנן שהיא נחשבת כמחוברת לקרקע בגלל שהמים נחשבים כחלק מהקרקע, אבל בעציץ שעומד באויר הם מודים שהאויר נחשב להפסק בין העציץ לקרקע.

רב נחמן בר יצחק אמר: ביאור נוסף בסתירה בין הברייתות שהובאו בעמוד הקודם, שבאחת כתוב המביא גט בספינה כמביא בארץ ישראל ובשניה כתוב כמביא בחו"ל.

לכולי עלמא המביא גט בספינה בנהר שבארץ ישראל, אפילו אם הספינה אינה גוששת - אין צריך לומר בפ"ג ובפ"ג, כי כל המחלוקת בין רבי יהודה לרבנן לגבי זרעים שצמחו בספינה זה דוקא לענין **יניקה מהקרקע**, אבל לא לגבי גט שהנושא שם הוא **תחום הארץ** ולכולי עלמא הכותב בנהר נחשב ככותב בתוך ארץ ישראל.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

וּשְׁתֵי הַבְּרִייתוֹת לַגְּבִי גַט מְדַבְּרוֹת בְּאֹפֶן שֶׁכָּתַב אֶת הַגֵּט בְּסִפְיָהּ הָעוֹמֶדֶת בַּיָּם הַתִּיכוֹן, וְהֵם נִחְלְקוּ מֵהוּ הַתְּחוּם שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכַדְלָהֶלֶן:

איזהו ארץ ואיזהו חו"ל: נחלקו רבנן ורבי יהודה מהו הגבול המערבי של ארץ ישראל. גבול הצפון-מערב של הארץ הוא 'הר ההר' כנאמר 'זֶה יְהִי לְכֶם גְּבוּל צְפוֹן מִן הַיָּם הַגָּדֹל תִּתְּאוּ לְכֶם הַר הַהָר' והתרגום מכאן שזהו 'טורי אמנון'. אלא שגובה ההר הוא נקודת הגבול, והשיפוע של ההר לכיוון דרום הוא ארץ ישראל, והשיפוע של ההר לכיוון צפון הוא חו"ל. הגבול הדרום-מערבי של הארץ הוא 'נחל מצרים' כנאמר 'וְנֹסֵב הַגְּבוּל מֵעֶצְמוֹן נַחֲלָה מִצְרַיִם וְהָיָה תּוֹצְאָתוֹ הַיָּמָה'.

לדעת רבנן גבול מערב הוא הקו הדמיוני (לאורך הארץ) שבין שתי הנקודות הללו: מטורי אמנון עד נחל מצרים. וזאת משום שקו החוף מתעגל ונכנס פנימה בין טורי אמנון לנחל מצרים, ולכן מותחים קו בין שתי הנקודות הללו וכל מה שבתוך הקו הזה נחשב לארץ ישראל, אפילו בתוך הים כגון איים קטנים הקרובים לחוף (=הנסיין שבים), וכל מה שמחוץ לקו לנחשב כחו"ל.

לדעת רבי יהודה מותחים קו מהעיר 'קפלוריא' היושבת בראש טורי אמנון לרוחב, עד סוף הים התיכון המגיע לים אוקיינוס. וכן מותחים קו לרוחב, מנחל מצרים עד סוף ים התיכון - וכל ים התיכון שבין שני הקוים הללו נחשב לחלק מארץ ישראל. והאיים שבתוך הים הנמצאים מחוץ לשני הקוים הללו נחשבים כחו"ל. רבי יהודה לומד זאת מהיתור של המילה 'וגבול' בפסוק 'וְהָיָה לְכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וְגְבוּל זֶה יְהִי לְכֶם גְּבוּל יָם'.

לפי זה ספינה מלאה עפר וזרעים העומדת בים התיכון מחוץ לקו האורך שבין טורי אמנון לנחל מצרים, נחלקו בה רבי יהודה ורבנן האם התוצרת הגדלה בה נחשבת כארץ ישראל או כחו"ל.

קושיא: **ורבנן האי 'וגבול' מאי עבדי ליה:** כאמור רבי יהודה לומד את שיטתו מהיתור של המילה 'וגבול'. אך מה רבנן ילמדו מהיתור של המילה הזו? והתשובה: לחדש את הדבר שהגבול המערבי של הארץ הוא לא קו החוף, אלא הקו שעובר בין הר ההר לנחל מצרים וממילא האיים שבתוך הקו הזה נחשבים לארץ ישראל.

ורבי יהודה עונה: מכיון שגבול מערב הוא עד ים אוקיינוס, אין צורך ללמד שהאיים שבתוך הים יש להם דין של ארץ ישראל.

*

המוכר עבדו לסוריא: סוריא היא השטח שצפונית לעכו, דוד המלך כבש אותה והוסיף אותה על ארץ ישראל (הכיבוש שלו היה 'כיבוש יחיד' והגמרא סוברת שכיבוש יחיד שמיה כיבוש). אמנם חז"ל גזרו בדברים מסויימים שדינה כחז"ל וכפי שיובא בכרייתא בהמשך הגמרא.

ישנו דין שהמוכר את העבד שלו לאדם המתגורר בחז"ל - יצא העבד לחירות, וזאת משום שאסור לצאת לחז"ל והאדון גורם לעבד שלו לעבור איסור, ולכן הפקיעו חז"ל את העבד מיד אדונו ושחררו אותו.

השאלה היא: האם המוכר עבדו לסוריא יצא העבד לחירות? מצד אחד לסוריא יש דין של ארץ ישראל, מצד שני חז"ל גזרו על עפרה טומאה (כדלהלן בכרייתא) וזאת בכדי שיהודים לא יצאו לסוריא, ואם כן לגבי עבד יהיה לה דין של חז"ל?

אמר להו תניתוה: למדנו במשנה את דברי רבי מאיר שעכו נחשבת כארץ ישראל לענין גיטין. ומדוייק מדבריו שרק לענין גיטין היא כארץ ישראל אבל לענין עבדים היא נחשבת כחז"ל. וזאת משום שעכו היתה חציה בתוך ארץ ישראל וחציה בחז"ל, וחז"ל החשיבו את כולה כחז"ל משום שהיא רחוקה מעיקר ישוב ארץ ישראל. ואם כן קל וחומר לסוריא שהמוכר עבדו לשם כמוכר בחז"ל, כי אמנם היא נחשבת כארץ ישראל אבל היא רחוקה הרבה יותר מעכו לעיקר הישוב שבארץ ישראל. (תוס' לעיל דף ב'. ד"ה ואשקלון).

*

בשלושה דרכים שוותה סוריא: כאמור סוריא נחשבת כארץ ישראל, אלא שיש דברים שרבנן גזרו בהם שיהא לה דין של חז"ל.

והמביא גט מסוריא כמביא מחז"ל: וצריך לומר בפ"ג ובפ"ג, כי אין שיירות מצויות מסוריא לארץ ישראל.

והרוצה להיכנס לה בטהרה וכו' והקונה שדה וכו' : יבואר לקמן.

בפרוארי ירושלים - בכפרים שסביב ירושלים.

כעת הגמ' מבארת את הכרייתא:

♦ **חייבת במעשר וכו':** התנא של הברייתא סבר ש'כיבוש יחיד' של דוד המלך נחשב לכיבוש, ולכן המקומות שכבש נחשבים כארץ ישראל, ומשום כך סוריא נחשבת כא"י וחייבת במעשר ובשביעית. 'כיבוש יחיד' - דוד המלך כבש לצורכו, ולעומת זאת כיבוש יהושע היה יחד עם כל ישראל ולצורך כל ישראל כדי לחלקה לשבטים, ולכן כיבוש דוד נקרא 'כיבוש יחיד' וכיבוש יהושע נקרא 'כיבוש רבים'.

♦ **והרוצה ליכנס לה בטהרה נכנס:** למדנו בברייתא הנ"ל שהרוצה להיכנס לסוריא בטהרה מבלי שיטמא בטומאת ארץ העמים יכול לעשות זאת. הגמ' מקשה איך זה יתכן והרי עפרה של סוריא טמא? ומתרצת שהוא נכנס לסוריא כשהוא בתוך שידה תיבה ומגדל (= מין ארונות) ואנשים נושאים אותו באוויר, ולכן הוא טהור, וזה דווקא בסוריא, אבל בשאר חו"ל הוא יטמא גם באופן זה.

דתניא: וכפי שלמדנו בברייתא - הנכנס לארץ העמים וכו', ואפילו רבי שמטמא זה רק בארץ העמים לפי שגזרו על העפר שלה שיטמא וגם על האוויר שלה שיטמא, ולכן אין זה מועיל שיכנס בשידה תיבה ומגדל, אבל בסוריא אמנם גזרו על עפרה אבל לא גזרו על אווירה.

♦ **והקונה שדה בסוריא וכו':** הברייתא באה לומר שאם קנה שדה בסוריא מיד גוי, מותר לו לכתוב שטר מכירה אפילו בשבת (= אם הגוי רוצה ללכת לדרכו ולא להמתין למוצ"ש).

קושיא: בשבת ס"ד? וכי תעלה על דעתך שמותר לכתוב שטר מכירה בשבת? (= כתיבה היא מלאכה האסורה מן התורה בשבת).

תירוץ: כדאמר רבא: מדובר שהוא אומר לגוי לכתוב עבורו. ואף שאמירה לנכרי בשבת היא איסור דרבנן, משום מצוות ישוב ארץ ישראל (= לגרש את הגוים וליישב בה ישראל) לא גזרו חכמים.

ת"ר, עבד שהביא גיטו: עבד שהביא את שטר שיחרורו ממדינת הים ועליו לומר בפ"נ ובפ"נ כמו בגט אשה (כפי שנלמד במשנה לקמן ט.), והיה כתוב בשטר 'עצמך ונכסי קנויים לך', כלומר שהאדון כתוב לו בשטר שהוא מקנה לעבד את העבד עצמו וגם את נכסי האדון, הדין הוא שהעבד קנה את עצמו לפי שעל זה הוא נאמן לומר בפ"נ ובפ"נ ולא צריך להביא עדים לקיים את השטר, אבל לא קנה את הנכסים לפי שעל זה הוא צריך להביא עדי קיום ככל השטרות.

איבעיא להו: מה הדין במקרה שהאדון כתב לו בשטר 'כל נכסי קנויים לך', האם כשהוא כתב לו 'עצמך ונכסי קנויים לך' כדלעיל זה נחשב לשני דיבורים ולכן אמרנו שהוא נאמן על עצמו ולא על הנכסים, אבל במקרה שלנו שהוא אמר 'כל נכסי קנויים לך' הרי ששחרור עצמו והנכסים נקנים לו בדיבור אחד, לפי שגם העבד בכלל נכסי האדון, ולכן כשם שהוא נאמן על עצמו כך הוא נאמן על שאר הנכסים, או שאנחנו מחלקים את נאמנותו לשני חלקים ואנחנו מאמינים לו רק על החלק שנוגע לשחרורו ולא על שאר הנכסים. דין זה נקרא 'פלגינן דיבורא' כלומר שאנו מחלקים את הדיבור לשניים, שהרי האדון כתב 'כל נכסי' ואנחנו מחלקים זאת לשנים ואומרים שהעבד נאמן רק לגבי שחרורו הטמון במילה 'כל' ולא לגבי שאר הנכסים שגם הם טמונים במילה 'כל'.

אמר אב"י: לא אומרים 'פלגינן דיבורא' ומתוך שקנה את עצמו קנה גם את הנכסים. **א"ל רבא בשלמא עצמו:** אמנם מוכן שהעבד קנה את עצמו כמו אשה שנאמנת להביא את גיטה ולומר בפ"נ ובפ"נ, אבל אנחנו אומרים 'פלגינן דיבורא' ואף שאת עצמו קנה את הנכסים הוא לא יקנה כמו דין שאר שטרות שהוא לא נאמן לומר עליהם בפ"נ ובפ"נ אלא צריך להביא עדי קיום.

הדר אמר אב"י: חזר בו אב"י ואמר להיפך - מתוך שלא קנה את הנכסים לא קנה את עצמו. **ביאור:** אב"י לא חזר בו מחמת קושיית רבא, והוא ממשך לסבור שלא אומרים 'פלגינן דיבורא', אלא אמר שכיון שלא אומרים 'פלגינן דיבורא' לכן לא קנה לא את עצמו ולא את הנכסים, ולא כמו שאמרתי מקודם שכיון שלא אומרים 'פלגינן דיבורא' קנה את עצמו ואת הנכסים.

א"ל רבא בשלמא נכסים: אמנם מוכן שהעבד לא קנה את הנכסים כמו דין שאר שטרות שהוא לא נאמן לומר עליהם בפ"נ ובפ"נ אלא צריך להביא עדי קיום, אבל שיקנה את עצמו כמו אשה שנאמנת להביא את גיטה ולומר בפ"נ ובפ"נ.

אלא אמר רבא: בין אם האדון כתב לו 'עצמך ונכסי קנויים לך' ובין אם כתב לו 'כל נכסי קנויים לך' את עצמו קנה ואת הנכסים לא קנה, לפי שאנו אומרים 'פלגינן דיבורא'.